

тання слід врегулювати у ст. 203 ЦПК України шляхом доповнення її відповідним пунктом 6 частини 1.

Список використаної літератури:

1. Ткачук О.С. Проблеми реалізації судової влади в цивільному судочинстві: моногр. / Ткачук О.С. — Х.: Право, 2016. — 600 с.
2. Про медіацію: проект закону України від 17.12.2015 р. № 3665 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до док.: система інформаційно-правового забезпечення «Ліга-Закон» станом на 11.03.2017 р.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: за станом на 20 верес. 2016 р. // Офіційний вісник України. — 2004. — № 16 (07.05.2004). — Ст. 1088 (із змінами).

ГОЛОВКО К. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу

МАСОВИЙ ПОЗОВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Розвиток ринкової економіки, ускладнення її форм та методів, поширення різного роду зловживань у вітчизняній соціально-економічній сфері [19, с. 98-100], вплив правових систем інших держав у результаті взаємного проникнення правопорядків та світової гармонізації засобів захисту порушених прав, зацікавленість держави у встановленні для постраждалих від однотипних порушень рівних можливостей отримати відповідне відшкодування, домінування політичного популізму в законодавчій діяльності породжують тенденції до зростання правових спорів, предметом яких є однорідні права та обов'язки значної кількості осіб. Подібна практика вимагає впровадження якісно нового механізму ефективного розгляду судами великої кількості справ, що характеризуються однотипністю.

При цьому саме рівень реалізації принципів обов'язкового дотримання суддями розумних строків розгляду справ та процесуальної економії вже давно стали мірлами справедливого та ефективного правосуддя в розвиненому суспільстві.

Забезпечити ефективний захист від таких порушень «традиційний» цивільний процес із його принципами індивідуалізації та визначеності осіб уже не в змозі. Неефективні в таких випадках і класичні інститути цивільного процесу: процесуальна співучасть, об'єднання справ, процесуальне представництво.

В контексті порушеної проблеми особливого значення набуває впровадження в правову систему України концепції масового позову як перспективної форми судового захисту прав та інтересів значної кількості осіб.

В рекомендаціях круглого столу «Масовий позов: перспективи в Україні через призму зарубіжного досвіду», організованому Верховним Судом України спільно з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка за підтримки Проекту ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» міститься твердження про те, що масовий позов є складовою того правового інструментарію, упровадження якого свідчитиме про розвиток правової системи держави загалом, а його використання дасть змогу вирішити низку правових проблем, зокрема таких, як потреба розширення доступу до правосуддя, економія коштів, у тому числі державного бюджету, підвищення правової культури суспільства, превентивний вплив на поведінку учасників правовідносин із метою попередження неправомірних дій, що можуть призвести до масових порушень прав та інтересів великої кількості осіб, тощо [3, с. 14].

Як зазначає Ю.В. Білоусов, у цілому досвід застосування інституту групового позову у зарубіжних країнах вказує на три основні принципово відмінні моделі його застосування. Ними називають приватний, організаційний та публічний групові позови [2, с. 299]. Для приватного групового позову (*private class action*) притаманне те, що будь-яка особа (фізична чи юридична) може подати вказаний позов за умови, що така особа має власну вимогу і вона є членом групи позивачів. Організаційний груповий позов (*organizational class action*) передбачає те, що позов можуть подати певні організації, не маючи при цьому власних вимог. Якщо законом закріплено право уповноваженого державного органу подавати позов і діяти як позивач, виступаючи у справі від імені певної групи осіб, то мова йде про публічний груповий позов (*public class action*).

Аналіз прикладів законодавчого врегулювання масових позовів в законодавстві зарубіжних держав показує стирання чітких відмінностей між окремими типами таких позовів в процесі уніфікації цього правового інституту, хоча в більшості країн окремі види масових позовів розвинуті по-різному.

Кожна держава обирає ту чи іншу модель масового позову залежно від особливостей власної правової системи та з урахуванням характеру правовідносин, спори в яких потребують вирішення із застосуванням масового позову [15, с. 42].

В Україні потрібно пристосувати цей інститут до власних потреб з врахуванням процесуальних особливостей вітчизняної правової системи, в зв'язку з чим потребує дослідження та оцінювання модель масового позову на предмет її оптимального запровадження та дієвості. Це питання є вкрай важливим з практичної точки зору, оскільки з масовими позовами виникає ряд процесуальних проблем, серед яких:

питання підсудності, процесуальної дієздатності, підвідомчості справ, представництва, доказування, закриття провадження без винесення рішення, ухвалення судових рішень, їх перегляд та виконання тощо.

Разом з тим, запровадження в судочинстві України концепції масового позову повинно відбуватися в процесі послідовної трансформації міжнародно-правового досвіду з врахуванням специфіки національної правової системи, її традицій, культури та стандартів юридичної техніки. Саме тому необхідною є розробка оптимальної процесуально-правової форми масового позову в цивільному процесі України. Така процесуальна форма повинна стати теоретичною платформою для здійснення фактичних законодавчих змін в цьому напрямку та дати поштовх плідним науковим дискусіям з метою подальшого удосконалення вітчизняного судівництва.

Список використаної літератури:

1. Трач Ю.Ю. Передумови формування інституту групового позову в цивільному процесі України / Ю.Ю. Трач // Судова апеляція. — 2009. — № 1(14). — С. 98-103.
2. Висоцька Грета. Позов масового захисту. Україна спробує заощадити час на розгляд однотипних справ // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/116973-ukraina_sprobue_zaoschaditi_chas_na_rozglyad_odnotipnih_spra.html
3. Білоусов Ю.В. Груповий позов: зарубіжний досвід та перспективи його використання в Україні // Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права. — 2012. — № 1 (41). — С. 295–309.
4. Романюк Я.М. Масовий позов: загальна характеристика, зарубіжний досвід і перспективи впровадження в Україні / Я.М. Романюк, О.Л. Майстренко // Вісник Верховного Суду України. — 2015. — № 3. — С. 35-47.

ГОНГАЛО Р. Ф.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З НОВОВИЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Перегляд справи за нововиявленими обставинами, будучи елементом системи стадій цивільного судочинства, має багато спільного з іншими провадженнями, проте це провадження має принципові відмінності від «контрольних проваджень» (апеляційне провадження;